



VALTIOVARAINMINISTERIÖ

# Tulonjakovaikutusarviot veropoliittisten linjausten tukena

Elina Pylkkänen

# Hallitus asettaa itselleen tavoitteet



- Valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon kääntyy laskuun hallituskaudella
- Valtiontalouden alijäämä enintään 1 % suhteessa kokonaistuotantoon 2015
- Rakenteelliset pyrkimykset (KAT -0,5 %): kasvun edellytysten vahvistaminen ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen
  - Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen
  - Julkisen talouden vakauttaminen
  - Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen



# EU asettaa myös tavoitteita

- Edellytetään julkisen talouden tasapainoa ja hallittavissa olevaa alijäämää
- EU:n perustamissopimus edellyttää, että jäsenmailla julkisyhteisöjen velka on korkeintaan 60 % BKT:sta
- Tavoitteiden rikkominen johtaa maan tarkempaan seurantaan ja ohjaukseen (toimenpiteet ja aikataulutus)

# Veropolitiikka yhä tärkeämmässä roolissa talouspolitiikassa



- Rahapolitiikka ei ole enää kansallisella tasolla
- Menopuolella pyritään toiminnan tehostamiseen sekä kuntien palvelutuotannon tuottavuuden parantamiseen
- Veropolitiikalla on monta roolia:
  - kerätään varat julkisten tehtävien hoitamiseen
  - ohjataan käyttäytymistä, esim. ympäristöpolitiikan alueella ja työllisyyden edistämisessä (esim. verotuet)
  - tasataan tuloeroja



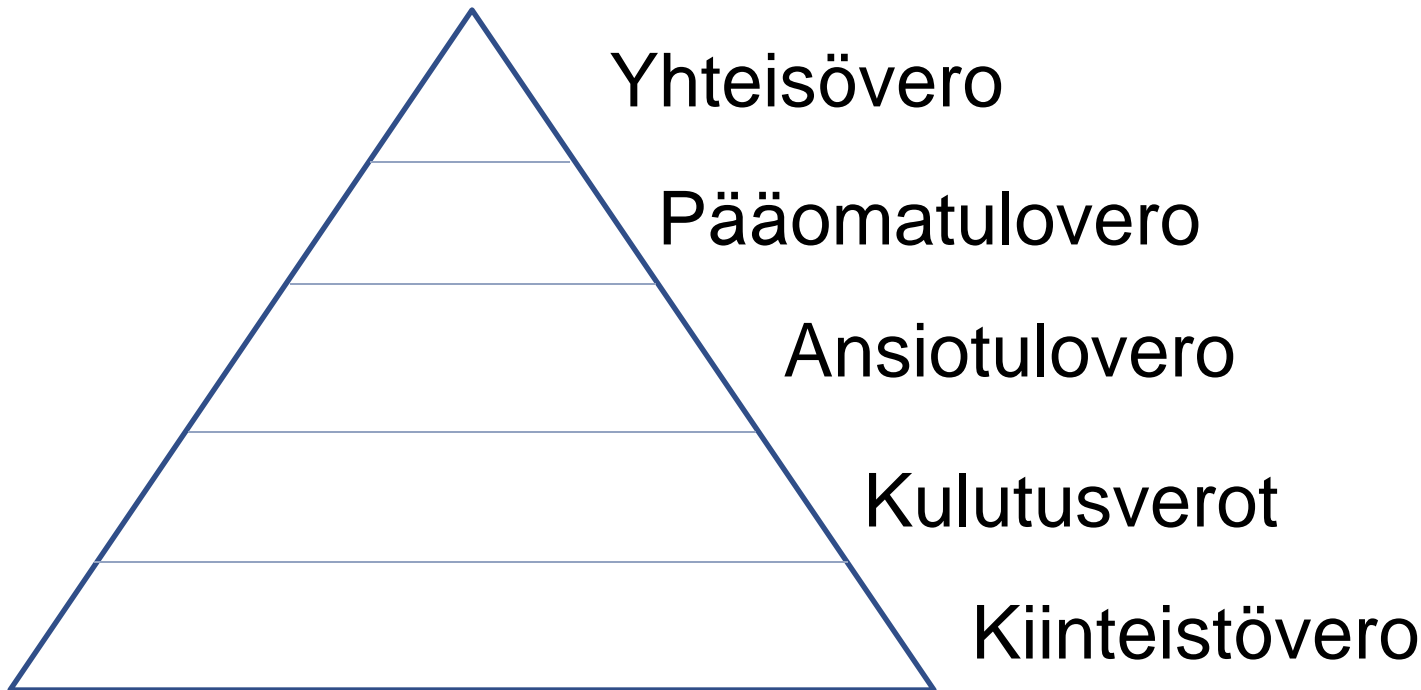
# Verotuksen tehtävät

- **FISKAALINEN**
  - Esim. kiinteistövero, kunnallisvero, ALV
- **TULOJEN TASAAMINEN**
  - Ansiotuloverotus, perintö- ja lahjaverot
- **OHJAAVA: kasvukannustimia**
  - Palkkaverot, yhteisövero, osinkoverot
- **OHJAAVA: hillitsevä**
  - Sähkövero, autovero, polttoaineverot



# Suosituksia satelee verorakenteeseen

- OECD, IMF ja EU-komissio ovat esittäneet suosituksia tehokkaasta verotuksen rakenteesta





# Optimaalinen verojärjestelmä

- Yhteiskunnassa asetetaan tavoite tiettyyn tuloerojen tasoon, jonka jälkeen verojärjestelmästä luodaan mahdollisimman tehokas: mahdollisimman vähän taloudellista käyttäytymistä vääristävä (oltava tietoa käyttäytymismuutosherkkyydestä, joustoista)



# Tulonjakovaikutusarviot täysin keskeisessä roolissa päätöksenteossa

- Tullut käytännöksi myös Suomessa, mutta myöhemmin kuin muualla
- Staattisesti arvioituna useimmiten erittäin puutteellinen ja epärealistinen tarkastelu ostovoiman tai hyvinvoinnin muutoksista eri tuloluokissa
- Ei riitä yksinään kuvaamaan politiikan muutosten vaikutuksia
- Käyttäytymisvaikutustarkastelu tai yksinkertaisesti budjettirajoitetarkastelu välttämätöntä



# Tuloverotuksen muutoksia, kehysriihi 2013

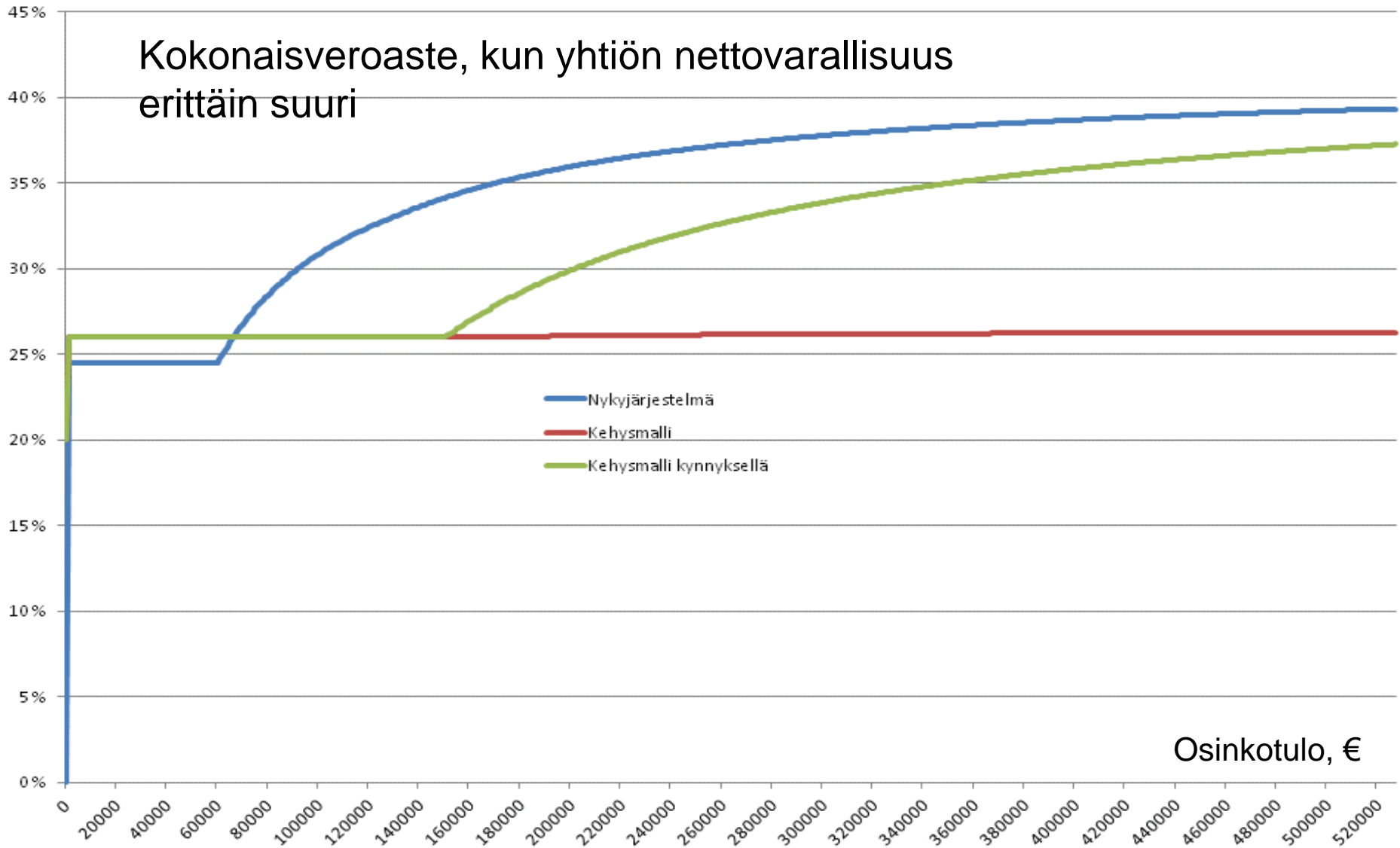


- Työtulovähennyksen enimmäismäärän korotus 30 eurolla 1 000 euroon ja kertymäprosentin korotus 7,4 prosenttiin
- Perusvähennyksen enimmäismäärän korotus 30 eurolla 2 910 euroon
- Kotitalousvähennyksen enimmäismäärien korotus 400 eurolla 2 400 euroon
- Pääomatulon ylemmän verokannan tulorajan alentaminen 50 000 eurosta 40 000 euroon
- Osinkoverotus: kaikki osinkotulot verotetaan pääomatulona. Pääsääntönä osinkojen 85 % veronalaisuus. *Yrittäjähuojennus* listaamattoman yhtiön osingoille: nettovarallisuuden 8 %:n tuottoon saakka 25 % on veronalaista (75 % verovapaata), enint. 150 000 euroon saakka.

# Nykymalli, kehysmalli ja kynnyks 150 t (ylimenevä 85 % veronal.)



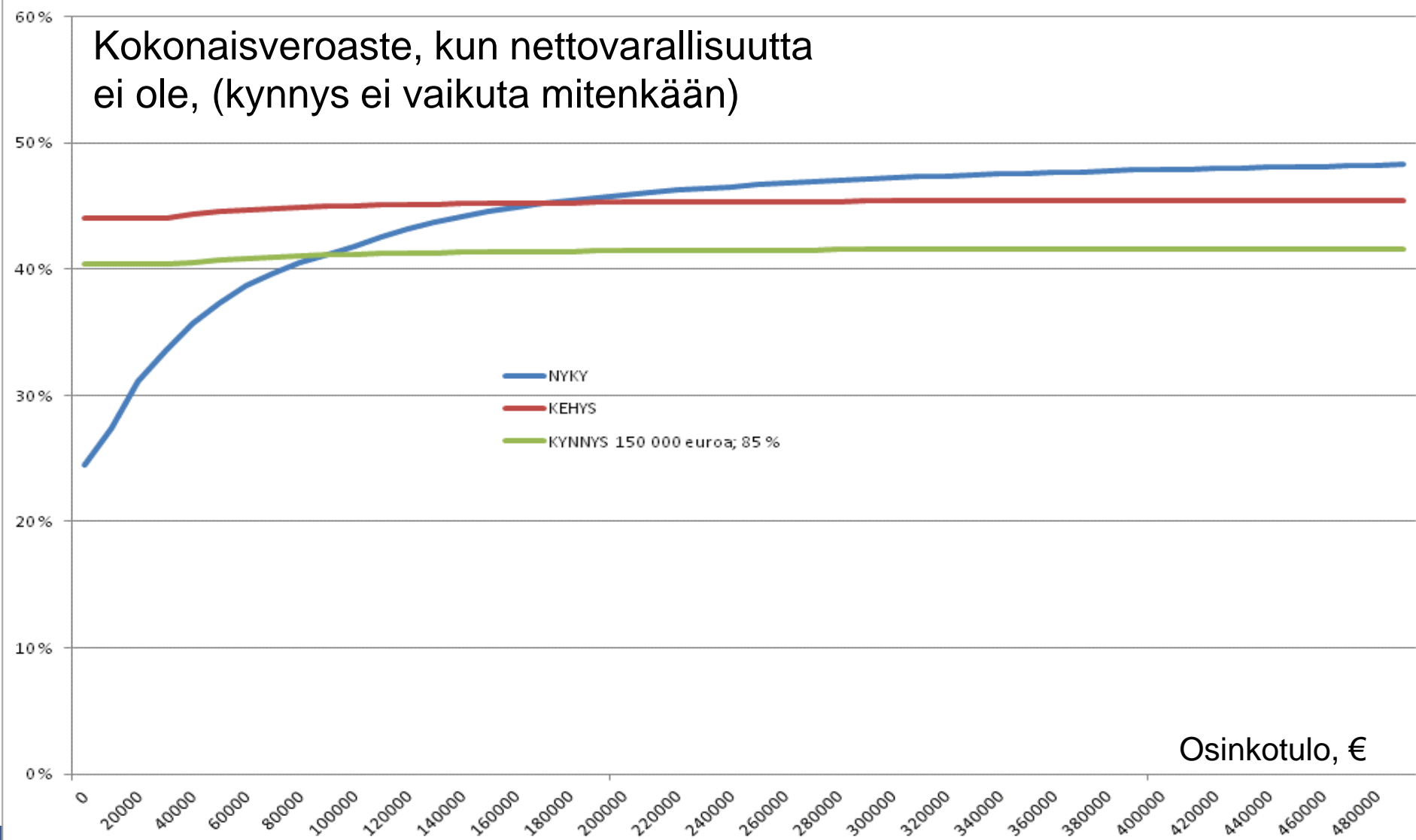
Kokonaisveroaste, kun yhtiön nettovarallisuus erittäin suuri



# Nykymalli, kehysmalli ja kynnys 150 t (ylimenevä 85 % veronal.)



Kokonaisveroaste, kun nettovarallisuutta ei ole, (kynnys ei vaikuta mitenkään)





# Valmisteverojen muutoksia, kehysriihi 2013

- Alkoholiveron korotus: mietojen alkoholijuomien vero +15 % ja muut alkoholijuomat +10 %
- Tupakkaveron korotus 10 %
- Sähköveron korotus noin 12 %
- Virvoitusjuomaveron korotus keskim. 7 cnt/litra
- Makeisveron korotus keskim. 40 cnt/litra

# Tulonjakovaikutukset, välitön verotus (VATT)



Toimenpide-ehdotus	Työtulo- vähennys	Perus- vähennys	Kotital.- vähennys	Po-tulon progr.raja	Ei-list. os.verot	Listatt. os.verot	Yhteensä
Gini-kerroin, %-yks.	0,00	-0,01	0,01	-0,01	-0,02	-0,03	-0,06
Desiililuokittelu							
- käyt.olevien tulojen muutos, €/v							
1.	2	5	0	0	-2	-1	4
2.	6	6	0	0	-1	-1	10
3.	11	4	1	0	-2	-1	13
4.	14	4	1	0	-8	-4	7
5.	17	2	2	0	-10	-3	8
6.	20	2	4	0	-9	-2	15
7.	23	2	2	0	-13	-5	9
8.	25	1	7	0	-9	-6	18
9.	28	0	7	0	-40	-15	-20
10.	25	1	24	-11	-119	-105	-185
Kaikki	17	3	5	-2	-21	-14	-12
- käyt.olevien tulojen muutos, %							
1.	0,02	0,04	0,00	0,00	-0,02	-0,01	0,04
2.	0,04	0,04	0,00	0,00	-0,01	-0,01	0,07
3.	0,06	0,02	0,01	0,00	-0,01	-0,01	0,07
4.	0,07	0,02	0,00	0,00	-0,04	-0,02	0,03
5.	0,07	0,01	0,01	0,00	-0,04	-0,01	0,03
6.	0,08	0,01	0,02	0,00	-0,03	-0,01	0,06
7.	0,08	0,01	0,01	0,00	-0,04	-0,02	0,03
8.	0,08	0,00	0,02	0,00	-0,03	-0,02	0,05
9.	0,07	0,00	0,02	0,00	-0,10	-0,04	-0,05
10.	0,04	0,00	0,04	-0,02	-0,18	-0,16	-0,28
Kaikki	0,06	0,01	0,02	-0,01	-0,07	-0,05	-0,04

# Valmisteverotuksen tulonjakovaikutusarviot (VATT)



Desiililuokittelu	Valmiste- verot kaikki	Virvoitus- juomat	Makeiset	Alkoholi	Tupakka	Sähkö
-käyt. olevien tulojen muutos, %						
1.	-0,81	-0,11	-0,09	-0,35	-0,21	-0,04
2.	-0,52	-0,09	-0,11	-0,16	-0,12	-0,04
3.	-0,44	-0,08	-0,07	-0,16	-0,10	-0,03
4.	-0,49	-0,07	-0,07	-0,19	-0,14	-0,03
5.	-0,43	-0,06	-0,06	-0,19	-0,10	-0,03
6.	-0,38	-0,05	-0,06	-0,17	-0,07	-0,03
7.	-0,38	-0,05	-0,05	-0,17	-0,08	-0,02
8.	-0,36	-0,05	-0,04	-0,18	-0,07	-0,02
9.	-0,34	-0,04	-0,04	-0,18	-0,06	-0,02
10.	-0,25	-0,03	-0,03	-0,15	-0,03	-0,02
Kaikki	-0,39	-0,05	-0,05	-0,18	-0,08	-0,02

# Veropäätösten tulonjakovaikutukset yhteensä (VATT)



	Valmisteverot ja sosiaalietuuksien indeksikorotukset	Tuloverot	Yhteensä
Gini-kertoimen muutos, %-yks.	0,01	-0,06	-0,05
Käyt. olevien tulojen muutos desilleittäin, %			
1.	-0,44	0,04	-0,40
2.	-0,23	0,07	-0,16
3.	-0,21	0,07	-0,14
4.	-0,31	0,03	-0,28
5.	-0,27	0,03	-0,24
6.	-0,27	0,06	-0,21
7.	-0,28	0,03	-0,25
8.	-0,29	0,05	-0,24
9.	-0,27	-0,05	-0,32
10.	-0,21	-0,28	-0,49
Kaikki	-0,26	-0,04	-0,30

# Tulonjakovaikutusarviot liiankin keskeisessä roolissa?



- Miten voidaan olettaa että tulorakenne ei muutu, kun veroparametrit muuttuvat?
- Voidaanko olettaa, että alimmissa tuloluokissa kulutetaan veronkorotusten jälkeenkkin yhtä paljon?
- Saadaan näyttämään siltä, että päätösperäisesti tuloerot eivät kasva, mutta taustalla veromuutos vaikuttaa voimakkaasti tuotannontekijätulojen jakautumiseen ja kulutuksen muutoksiin



# Miten voidaan olettaa että tulorakenne ei muutu, kun veroparametrit muuttuvat? Esim. osingot vuosina 2010 ja 2011



Osingot pääomatulona	Bruttosumma	Saajien lukumäärä
1 - 999	34 035 919	290 119
1000 - 2999	47 414 201	25 640
3000 - 4999	51 360 524	13 153
5000-9999	125 971 171	17 686
10000-19999	206 446 507	14 587
20000-49999	412 089 597	13 204
50000-69999	172 979 816	2 946
70000-84999	106 376 455	1 383
85000-90000	96 073 312	1 080
90000,01-149999	243 099 324	2 166
150000-249999	177 196 161	940
250000-499999	212 043 322	620
500000-999999	136 906 223	205
1000000-	307 643 127	143
	2 329 635 659	

Osingot pääomatulona	Bruttosumma	Saajien lukumäärä
0-	9 999	252 690 314
10 000-	19 999	204 024 240
20 000-	29 999	154 920 994
30 000-	39 999	129 290 109
40 000-	49 999	103 136 953
50 000-	59 999	88 840 330
60 000-	69 999	77 391 244
70 000-	79 999	70 531 358
80 000-	90 000	122 934 170
90 001-	99 999	66 834 564
100 000-	199 999	268 321 899
200 000-	299 999	111 708 188
300 000-	399 999	77 012 056
400 000-	499 999	47 037 782
500 000-	599 999	44 621 670
600 000-	699 999	26 938 409
700 000-	799 999	23 122 695
800 000-	899 999	27 635 455
900 000-	999 999	20 173 999
1 000 000-		198 185 798
	2 115 352 228	405 188

## Parametrit:

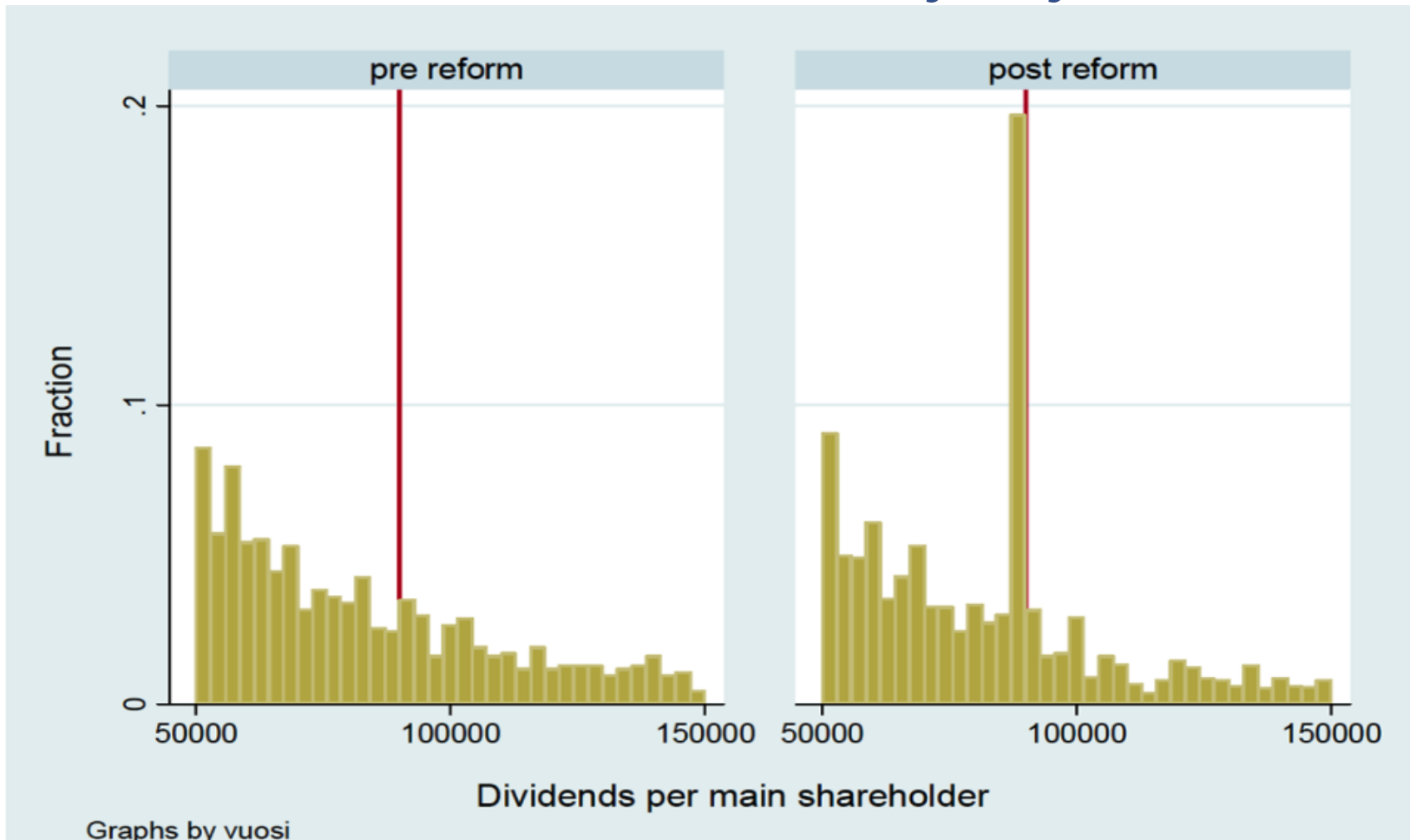
Yhteisövero 26 % → 20 %;

Osinkojen verotus 9 % ja 70 % → 8 % ja 85%;

verovapaa raja 90 000 € → huoj. 25% /150 000 €

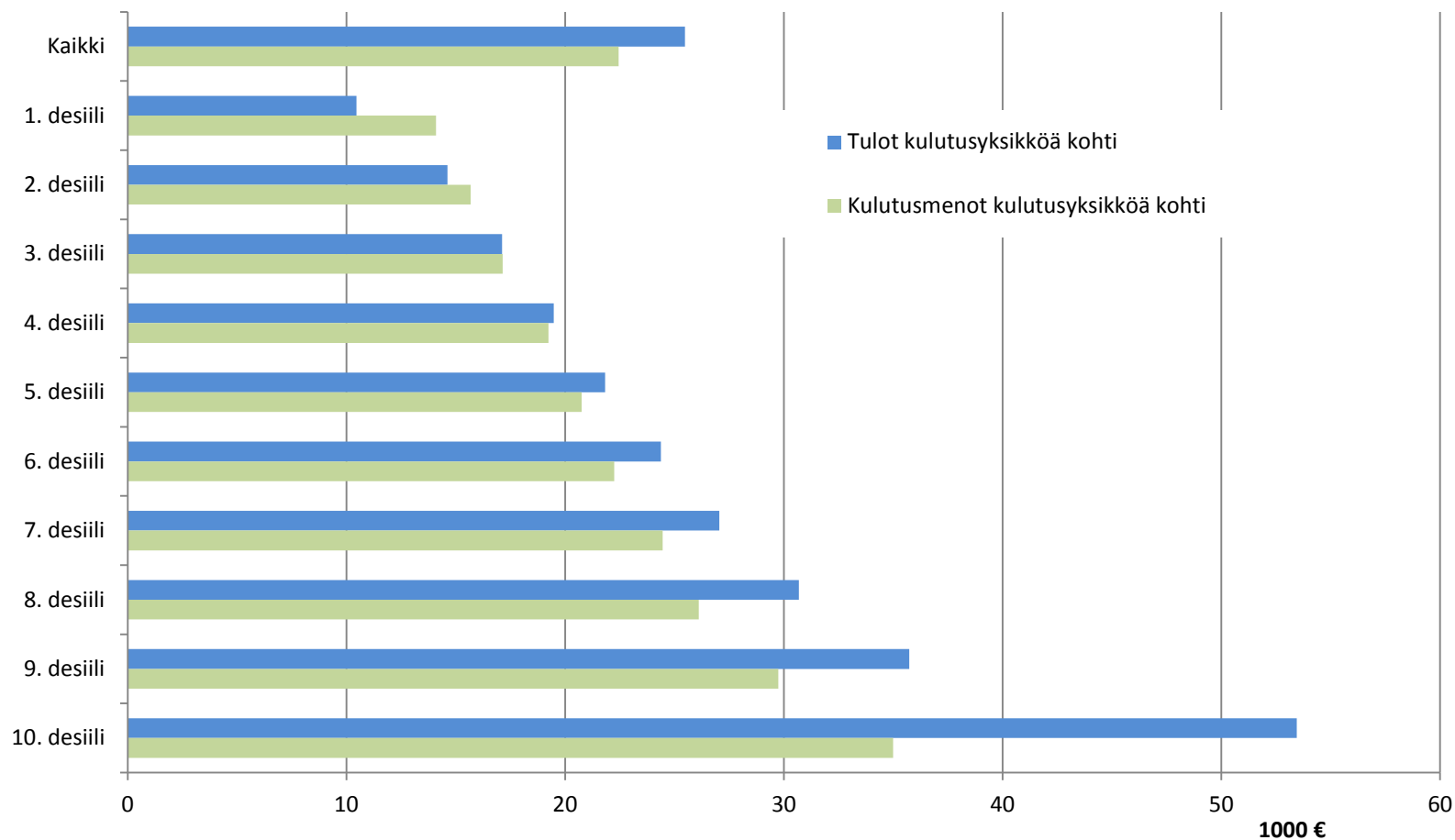
Lähde: Verohallinto

# Verotus vaikuttaa osinkojen jakoon



Lähde: VATT

# Kotitalouksien käytettävissä olevat ekvivalenttitulot ja -kulutusmenot desiiliryhmittäin

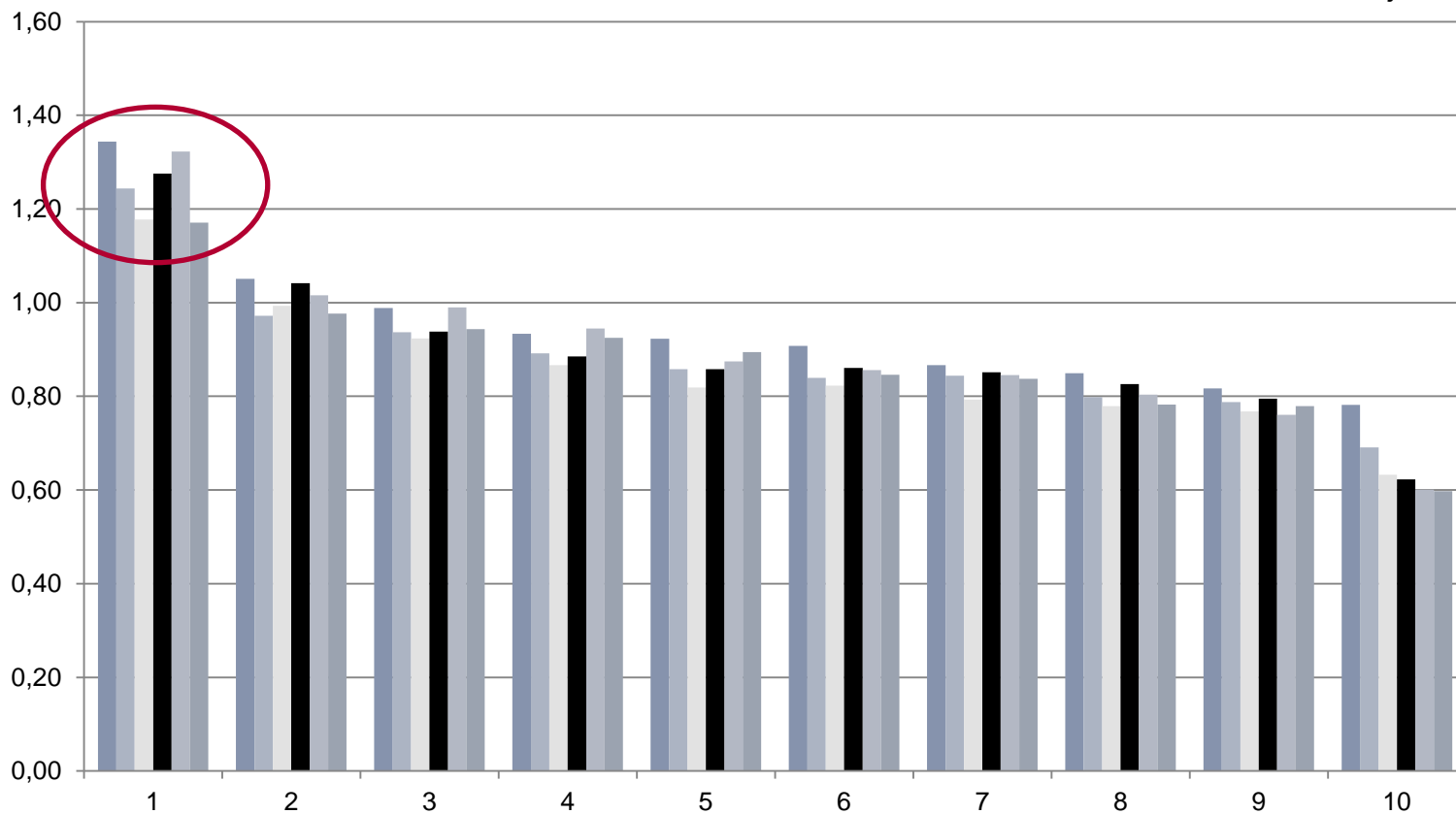


Lähde: Mäenpää & Koivula 2012

# Kotitalouksien kulutusalttius vuosina 1985 – 2006 tuloluokittain (= kulutus / käytettävissä olevat tulot)



Lähde: Marja Riihelä, VATT

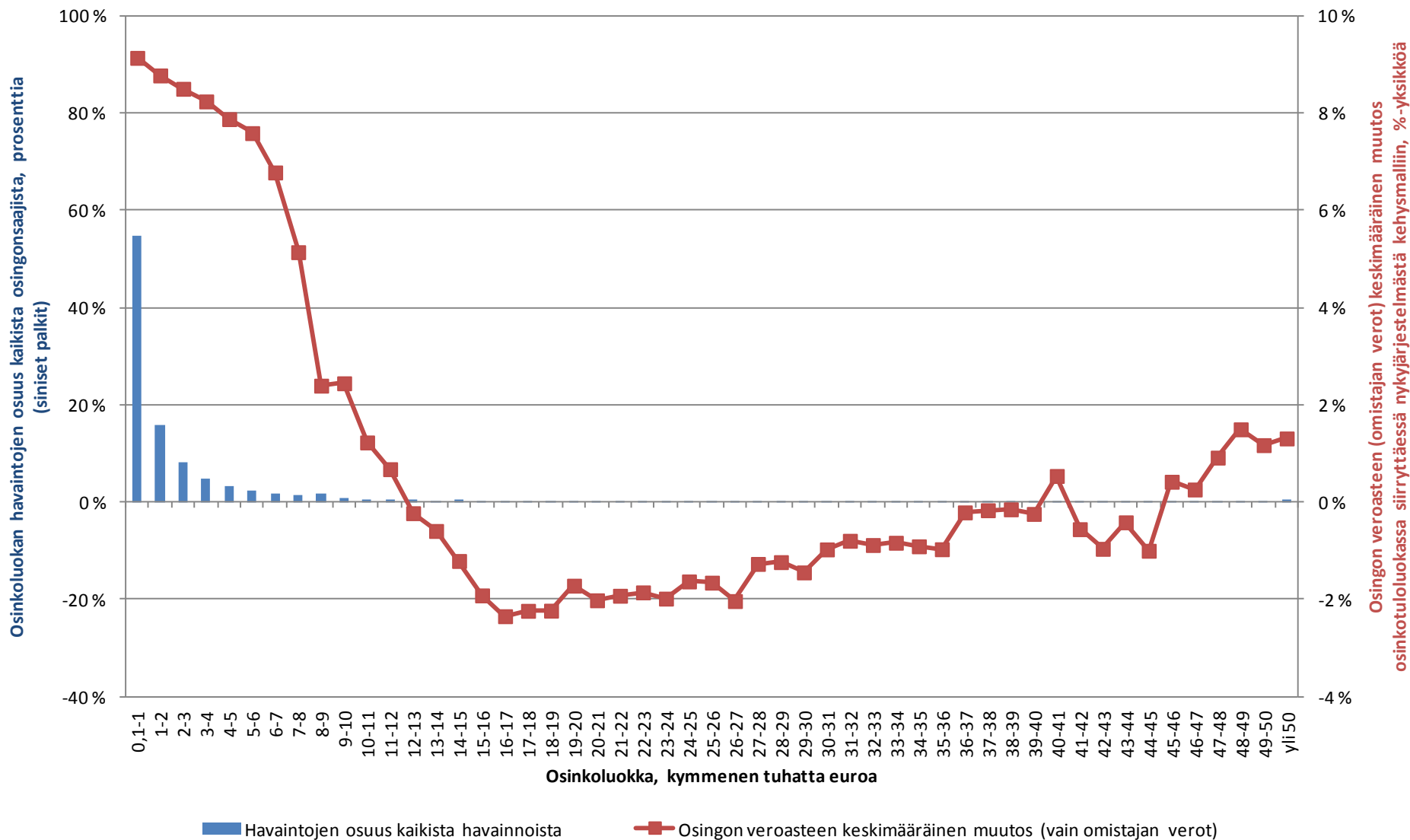




# Tulonjakovaikutukset: osinkotulo, VATT

- VATTin tulonjakovaikutusarviot ovat laskettu staattisesti, tulkittava vaikutuksia varauksella:
  - Osinkotuloa saavien henkilöiden lukumäärä on täysin sama kuin v. 2010 (otosaineisto ko. vuodelta)
  - Jokainen osingonsaaja saa osinkotuloa korotettuna keskimääräisellä osinkotulojen kehityksellä pohjaaineistovuoteen verrattuna (ei eroja tulokehityksessä)
  - Osinkotulojen ja palkkatulojen osuus ei muutu kenelläkään vaikka veroperusteet muuttuvat radikaalisti ja vaikka osingonsaajat optimoivat **verojen jälkeistä** tuloaan
  - Jos kaikkien suurimpia osinkotuloa saavien verotus kevenee ja jos voidaan olettaa, että osinkoja jaetaan nykyistä enemmän → intuitiivisesti **tuloerot kasvavat listaamattomilla** vastoin staattisia laskelmia
  - **Listattujen yhtiöiden** voivat reagoida myös → **tuloerot eivät välttämättä kavennu niin kuin staattisesti näyttäisi**

## Osingonsaajien jakautuminen osinkoluokkiin ja osingonsaajan veroasteen keskimääräinen muutos (vain omistajan verot) siirryttäessä nykyjärjestelmästä kehysmalliin

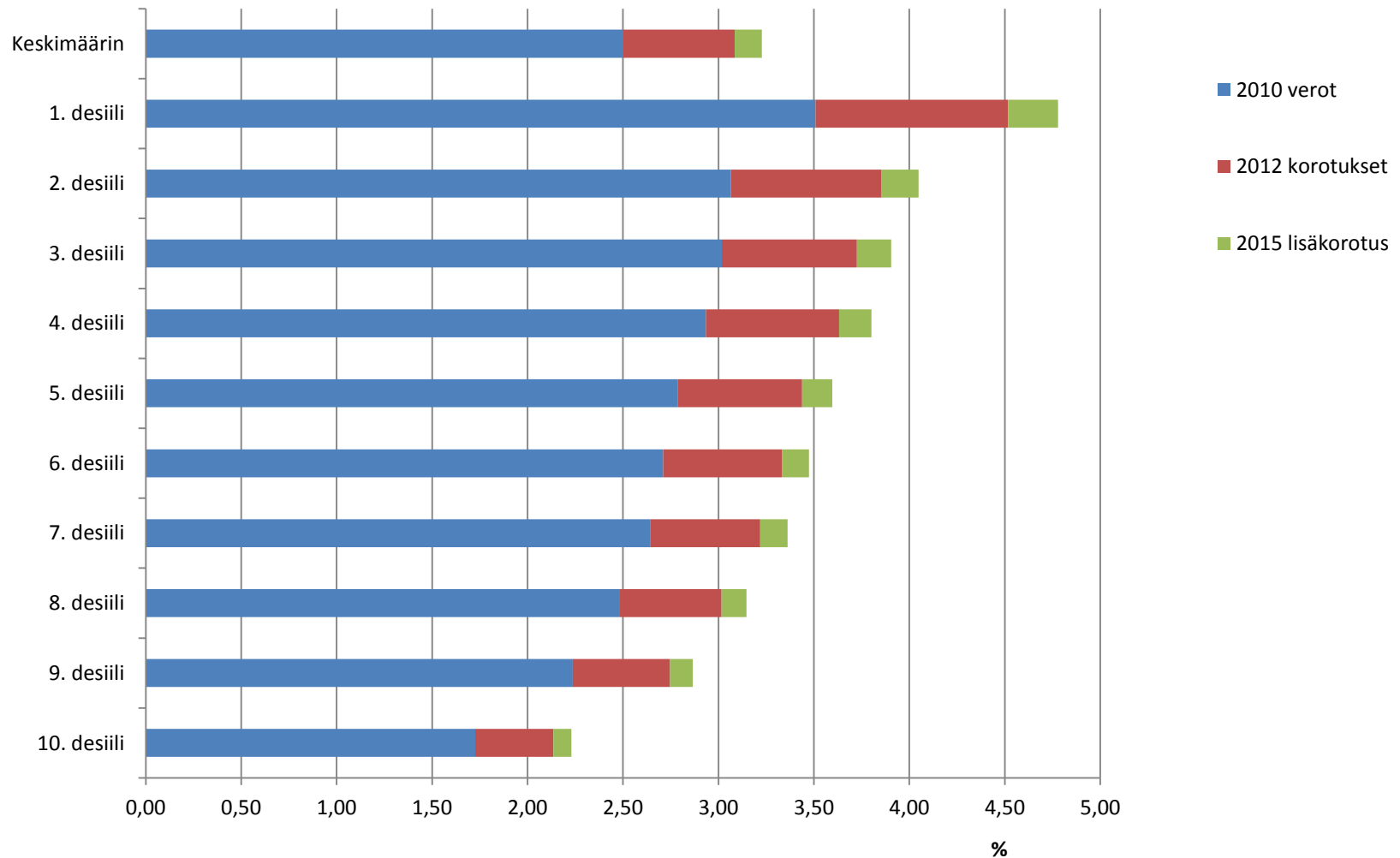




# Kulutusverojen korotukset

- Miten alimmat tulodesiilit voivat kuluttaa oletuksen mukaisesti saman määrän hyödykkeitä kuin aiemmin, jos ostovoima pienenee?
- Jo nyt alimmissa tulodesiileissä kulutusmenot ovat käytettävissä olevia tuloja suuremmat (n. 1 milj. henkilöä)
- Etuuksien indeksisidonnaisuus kompensoi vain osan veronkorotuksista
- Verotuksen painopisteen siirtäminen kulutuksen verotukseen kasvattaa tuloeroja (eivät ole tasaveroja suhteessa tuloihin!), kun etuudet kehittyvät heikommin kuin palkkatulot (jos ei ole tuloliikkuvuutta)

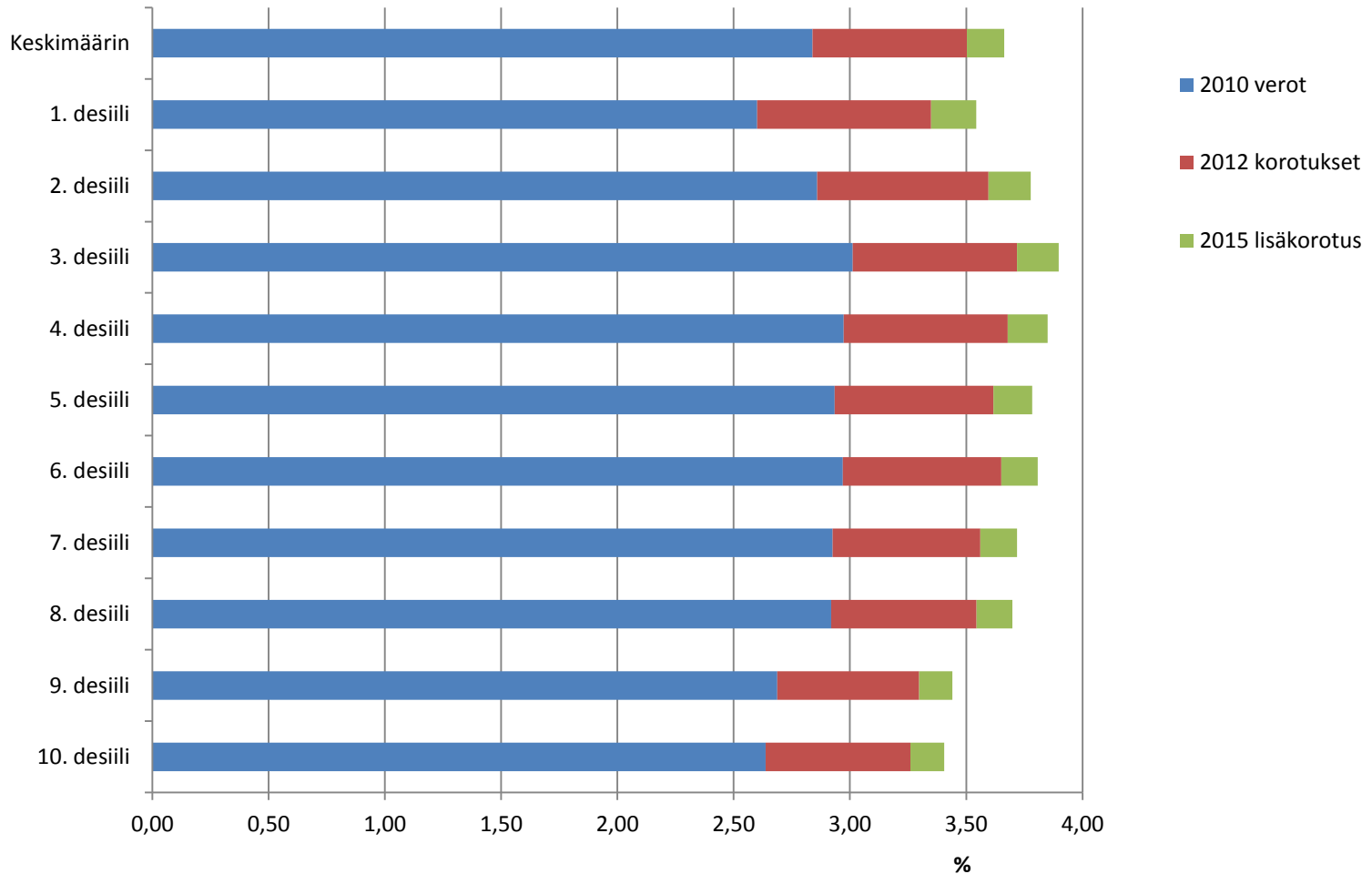
# Esim. energiaverojen ja veronkorotusten kustannusvaikutus suhteessa tuloihin, tulodesiili %



Lähde: Mäenpää & Koivula 2012



# Energiaverojen ja veronkorotusten kustannusvaikutus suhteessa kulutusmenoihin, tulodesiili %





# Tuloeroja tarkastellaan vertailemalla kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja

+ Palkkatulot

+ Yrittäjätulot

+ Omaisuustulot

---

= Tuotannontekijätulot

+ Saadut tulonsiirrot

---

= Bruttotulot

- Maksetut tulonsiirrot

---

= Käytettävissä olevat tulot



# Arviointia

- Yksinomaan päätöksistä aiheutuvien tuloeromuutosten tarkastelu on riittämätön
- Staattinen arvio on pelkistävä eikä ota huomioon edes rationaalisia verosuunnittelu- tai käyttäytymisvaikutuksia
- Myös tuloerojen lähtötaso on tärkeä
- Suora ostovoimatarkastelu monesti havainnollisempi ja todellisempi kuin tulonjakovaikutuksen arviointi Gini-kertoimella